SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. CI. № 249. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, DECEMBER 31, 1994. CENTS 50 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК СУБОТА, 31-го ГРУДНЯ 1994 р. Ч. 249. РІК CI

КОМЕНТУЮТЬ УХВАЛЕННЯ ЗАКОНУ ПРО ВЛАДУ

Київ (Р. Р.). — Тут 28-го грудня на прохання кореспондентів політичні діячі прокоментували ухвалення в першому читанні президентського проєкту закону про владу і самоврядування на місцях. Голова адміністрації Президента Дмитро Табачник сказав, що Верховна Рада і Президент „зробили великий крок доброї волі". При чому всі, очевидно, розміють, що ,будь-яке розмежування влади передбачатиме зменшення уповноважень парляменту. Президент України Леонід Кучма пішов на поступки в питанні призначення голови і членів Верховного Суду парляментом, а не Президентом, погодився на збереження обласних і районних рад, сказав Табачник, „але Верховна Рада тепер теж має робити кроки назустріч". До нової узгоджувальної комісії увійдуть представники парляментських фракцій і груп, і він вірить, що це забезпечить погодження інших статтей проєкту закону, щоб його можна було ухвалити в другому читанні.

Колишній Президент Леонід Кравчук сказав, що перше читання нічого не вирішує, „це лише початок шляху до дальшої праці". Тільки ухваливши проєкт закону в другому читанні, парлямент визначить статус конституційного закону. У теперішній конституції покищо немає механізму його ухвалення. На думку Л. Кравчука, Верховна Рада не зможе ухвалити конституційною більшістю положення про статус Кабінету Міністрів та деяких нових уповноважень Президента. Найбільш сприятливим сьогодні може бути механізм посилення виконавчої влади в Україні. Усі зміни, що стосуються виконавчої вертикалі, належить внести поправками до чинної конституції,а закон про місцеву владу, з визначенням функцій рад і виконкомів, ухвалити простим законом. Розгляд положень про судову владу, прокуратуру, парлямент, на думку Л. Кравчука, ліпше перенести на пізніший час, тобто після ухвалення нової конституції.

Голова Громадського конгресу, народний депутат України Юрій Болдирєв, назвав „великою помилкою" положення про ліквідацію місцевих рад. Це, на його думку, сталося через відсутність у Президента досвіду. На думку Болдирєва, радники Президента Л. Кучми, які готували законопроєкт „хочуть ліквідувати останню перешкоду на шляху до вилучення грошей з регіонів". Гроші, на думку Болдирєва, мають бути контрольовані тільки на місцевому рівні, незалежно від того, як називатиметься влада на місцях.

Народний депутат України Олександер Лавринович висловив надію, що Президент Кучма виявиться гнучким політиком і піде на компроміси, „які посилять ефективність державної влади".

Депутат з фракції соціялістів Володимир Марченко ухвалений в першому читанні президентський проєкт про розподіл влад вважає „кроком до реакції, порушенням принципу поділу влад". Запропонована система розгляду конституційного закону, на думку Марченка, є хибною, оскільки сьогодні не визначено ні поняття, ні механізму ухвалення такого закону. В. Марченко вважає, що коли б парлямент ухвалив закон конституційною більшістю (301 голос), то „двері в Европейський союз перед Україною було б зачинено". Сьогодні є більше підстав говорити про неспроможність Президента і Уряду

(Закінчення на стор.3)

Померла Д. Горняткевич

Едмонтон, Альта. — Тут у неділю, 25-го грудня 1994 року померла проживши 92 роки, Дарія з Брикович Горняткевич, дружина покійного проф. Дам'яна Горняткевича, та активна громадська діячка.

Залишила в глибокому смутку сина проф. Андрія Горняткевича, внучок Ладу та Ніну і численну рідню в ЗСА, Канаді та Україні. Панахида і зупокійні Літургії були відправлені в церкві сб.Юрія Переможця в Едмонтоні 29 і 30-го грудня, а похорон відбудеться у вівторок, 3-го січня 1995 року на цвинтарі св. ап. Андрія Первозванного в Савт Бавнд Бруку, Н.Дж., о год. 11.30 ранку.

Л. Кучма погодився на участь у ювілейній сесії ГА ООН

Київ (Р. Р.). — Тут у середу, 28-го грудня, офіційні засоби інформації повідомили, що Президент України Леонід Кучма дав попередню згоду взяти участь у ювілейній 50-ій сесії Генеральної асамблеї Організації Об'єднаних Націй, яка запланована на вересень 1995 року.

Передбачається, що на сесії виступлять понад 100 президентів різних країн світу. Для представництва України дуже важливо, забезпечити, щоб до тексту декларації увійшли такі положення, які відповідають інтересам України.

Скорочено години телевізійних передач

Київ (Р. Р.). — Тут від 27-го грудня припинено денні телевізійні передачі. Вони починаються о год. 7-ій вечора і тривають до 2-ої години ночі. Таке розпорядження надійшло від прем'єр-міністра України В. Масола, у зв'язку з енергетичною кризою. Щоправда, у вихідні і святкові дні передачі будуть іти в повному обсязі.

Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення поширила заяву, у якій зазначено, що більшість українських телевізійних каналів не підпорядковано загальнодержавним інтересам та цілям, заповнена низькопробною відеопродукцією, яка культивує бездуховність, насильство і розпусту. Майже третина діючих в Україні телевізійних компаній працюють, не діставши на це законного дозволу. А тим часом мільйони українських громад не мають змоги дивитися на українські програми. Незначну економію від припинення телевізійних передач не можна порівняти з тією шкодою, яка завдається неестетичними відеофільмами закордонного виробництва. На думку авторів заяви, українські телевізійні програми необхідно передавати в повному обсязі.

Президент Державної Телерадіокомпанії Олександер Савенко вважає, що телебачення стало закладником загальної економічної ситуації в країні. „Ми свято виконуємо розпорядження Уряду, але дивно як в регіонах можуть у цей час працювати комерційні канали, нехтуючи вісьми постановами державних інстанцій. Це свідчить не лише про неузгодженість дій, але й відсутність належної вертикалі влади", — сказав О. Савенко.

Партія зелених вимагає конституції

Київ (УНІАР). — Тут у середу, 28-го грудня, Партія Зелених України оприлюднила заяву з приводу розгляду у Верховній Раді законопроєкту про владу.

Автори заяви пишуть: „Поглиблення кризи влади в Україні викликане відсутністю демократичної конституційної бази. Балянс законодавчої та виконавчої влад, місце Президента, концепція суспільного устрою в цілому мають визначатися тільки цілісною конституцією, а не впровадженням її окремих елементів, сформованих під впливом кон'юктури політичного моменту. Саму конституцію мають ухвалити конституційні збори. Зволікання із визначенням основного закону загрожує дальшою деградацією суспільства, девальвацією демократичних вартостей і руйнуванням основ державности".

В Україні

(З інформацій УНІАР)

КИЇВ. — Національний Банк України випустив в обіг купон вартістю 500,000 карбованців. Нова банкнота такого ж розміру, як і 10,000; 20,000; 50,000; 100,000 і 200,000 карбованців — 126x57 міліметрів. Вона схожа на 200,000 купюру: водяний знак державного герба України двох тонів, такі ж і найважливіші зображення і елементи захисту. Номер видруковаааний чорною фарбою і складається з двох літер та семизначного числа. Впровадження півмільйонової банкноти розцінюється як свідчення що гривня прийде ще не скоро.

КИЇВ. — Тут розпочався перший національний конкурс диригентів, присвячений пам'яті видатного українського оперного та музичного диригента Стефана Турчака, якого не стало шість років тому. С. Турчак, у складі Національної Опери, успішно виступив на багатьох сценах, в тому числі у Мадриді і Вісбадені. Його диригентську майстерність високо оцінили в Японії, Англії, Франції, Мадярщині, Болгарії та інших країнах. Організатори першого національного конкурсу диригентів мають на меті виявити молоді таланти та сприяти розвиткові диригентського мистецтва в Україні. Вік учасників конкурсу не перевищує 35 років.

Росія волів воювати, а не вести переговори

Грозний, Чечня. — Через два дні після того, як президент Росії Боріс Єльцин запевнив, нібито він прагне розв'язати російсько-чеченський конфлікт у мирний спосіб, російські війська знову почали бомбардувати Грозний, чеченську столицю, з повітря і обстрілювати з ракет.

У зв'язку з цим стає ще гострішою критика на адресу Б. Єлцина, який, на думку лідера депутатської фракції „Вибор Росії" Єгора Гайдара, „не використав можливостей, щоб продовжити переговори і розв'язати чеченську проблему мирним шляхом". Є. Гайдар повідомив, що „російська влада навіть не розглядала переговори як спосіб подолання кризи", і підкреслив, що античеченська збройна операція унеможливить здійснення економічної програми, нещодавно затвердженої Державною думою.

Незалежні засоби масової інформації критично оцінюють недавнє телевізійне звернення президента Б. Єльцина. „Єльцин навіть на висловив жалю з приводу загибелі мирних мешканців Грозного від бомб російського летунства",— такий заголовок вмістила на першій сторінці московська „Нєзавісімая Газєта"

В четвер, 29-го грудня, відома правозахисниця Єлєна Боннер заявила в інтерв'ю для агентства Інтерфакс, що Росія повертається до тоталітаризму. На знак протесту проти античеченської масакри вона зрезигнувала зі створеної при президенті комісії в питаннях прав людини.

Того самого дня, в четвер, інформаційне агентство Ассошієйтед Пресс повідомило, що президент Чеченської Республіки Джохар Дудаєв знову повторив те, що пропонував російському урядові вже багато разів — негайно почати мирні переговори. При цьому Д. Дудаєв навіть на наполягає на виведенні російських військ з чеченської території.

ЕС зменшив митні тарифи на американські товари

Брюссель, Бельгія. — У висліді переговорів між представниками Европейського союзу (ЕС) і ЗСА підписано документ, згідно з яким американські шкоди від розбудови Европейського союзу будуть компенсовані.

Справа в тому, що ЕС у формі захисного засобу від дешевих американських товарів затвердив на заокеанські товари високе мито.Разом з тим у Швеції, Фінляндії та Австрії, які станутть членами ЕС на початку наступного року, митні податки є значно менші. Тепер їм доведеться узгодити свої митні умовини з нормами ЕС, і відповідно до цього вони значно збільшать мита з імпортованих зі ЗСА товарів.А це, у свою чергу, спричинить величезні шкоди для американських виробників — щонайменше на 400 міл. дол.

Отже, виникла ситуація, з якою ЗСА не могли замиритися. У процесі тижневих переговорів сторонам вдалося випрацювати документ, який дозволить американцям компенсувати їхні втрати. Европейський союз зменшить митні тарифи на деякі американські товари, передусім хемічної та електронічної промисловости. Спеціялісти стверджують, що найбільш важливі для европейців галузі, металюргійна і прядильно-ткацька, залишилися захищені, як і перед тим.

Представники СЕ повідомили, що підписана угода є тимчасовою. В новому році европейці й американці знову зійдуться за столом переговорів, щоб затвердити постійні правила.

БІЛОРУСЬ ЗАЯВИЛА ПРОТЕСТ НА АДРЕСУ ПОЛЬЩІ

Мінськ, Білорусь. — Комітет державної безпеки Білорусі оприлюднив заяву про те, що він має понад 20 свідчень громадян з приводу спроб агентів польських спецслужб завербувати білорусів „при переході ними кордону або під час перебування в Польщі".

Як стверджує пресова служба Комітету державної безпеки республіки, польські агенти намагаються дістати від білоруських громадян „інформації щодо розміщення військових формацій, діяльности органів міністерства внутрішніх справ і служби безпеки, докладних даних про їхніх працівників, а також характеристики соціяльно-політичної ситуації в республіці".

Міністерство закордонних справ Білорусі надіслало польській стороні офіційну ноту протесту, однак у повідомленні пресового центру служби безпеки підкреслюється, що уже після вручення ноти до білоруської влади зверталися громадяни, засвідчуючи нові спроби поляків схилити їх до шпигунської діяльности.

Корейці звільнили американського пілота

Панмунжом, Корея. — У п'ятницю, 30-го грудня, о год. 11.15 перед полуднем місцевого часу, після 13-денного ув'язнення, Північна Корея звільнила американського підстаршину-пілота Баббі Голла.

Без будь-яких, на перший погляд, познак зворушення чи помаху привітання до зібраних кореспондентів засобів масової інформації, 28 - річний пілот Б.Голл переступив через цементову плиту, що в цьому прикордонному селищі відмежовує Північну Корею від Південної. Після привітання генералом Ґеррі Лаком, головнокомандуючим американськими збройними силами у Південній Кореї,командирами батальйонів і військовиками своєї бригади відставлено його військовою машиною швидкої допомоги до Йонгсану, американської військової бази в Сеулі, столиці Південної Кореї. Звідтіля, після лікарської перевірки, він відлетить до військово-летунської бази МекДілл у Темпі на Фльориді. Тому є припущення, що Б.Голл ще перед Новим Роком зустрінеться зі своїми рідними, які живуть у Брукcвіллі, Фла.

Заступник секретаря Державного департаменту Томас Габбард, який впродовж останніх двох днів перебував у Пйонгянгу, столиці Північної Кореї, на кілька хвилин раніше переступив кордон перед Б. Голлом і зразу потелефонував президентові Биллові Клінтонові, а опісля сказав кореспондентам: „Після моїх двох важких днів у Пйонгянгу я вдоволений з кінцевих вислідів, що уряд Північної Кореї взяв до уваги наші гуманітарні турботи та погодився на звільнення підстаршини Голла".

Президент Б.Клінтон, виступаючи на телівізії, сказав що „пілот Б. Голл був задовго затриманий після того, як його заблукавшого гелікоптера зістрілено над Північною Кореєю. Одначе ми радіємо, що він на волі та вітаючи його не можемо забути жертви його побратима підстаршини Дейвида Гайлемона".

В АМЕРИЦІ

СТВЕРДЖУЮЧИ, ЩО МЕХІКО є надто важливим сусідом для ЗСА, Адміністрація президента Билла Клінтона готовиться прийти з дальшою допомогою. Ідучи понад існуючу 6 біл. дол. лінію кредиту, ЗСА додатковими позичками мехіканському урядові та купівлею мехіканського песо на валютних біржах має на увазі допомогти Мехіко у цій ситуації економічній та фінансовій напруги. Метою допомоги не є будь-які наміри тиску на окремі невирішені суперечності, а радше намагання допомогти забезпечити політичну та економічну майбутність близького сусіда.

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЗВЕРНЕННЯ президента Билла Клінтона та суворі попередження Конгресу, що можуть затримати виконання умов договору між ЗСА та Північною Кореєю щодо її ядерної програми, Північна Корея ще й досі не дала конкретних познак про звільнення американського летуна Баббі Голла. Найновішим жестом Північної Кореї в цій справі було опублікування нібито визнання вини вищезгаданим американським підстаршиною,про візд у заборонену повітряну зону її території. Політичні аналітики звважаючи на особливу ситуацію та підхід до справ зі сторони Північної Кореї, не виявляють охоти робити будь-які припущення.

НОВООБРАНИЙ ГУБЕРНАТОР нюйоркського стейту Джордж Патакі наполегливо продовжує підбирати відповідних людей до свого майбутнього стейтового уряду, які допомогли б йому здійснити запропоновані ним під час виборчої кампанії обіцянки. Найперше це справа обниження податків, а щоб для цього знайти гроші треба зменшити бюрократизм і неконечно потрібні видатки стейтового уряду. Першим його вибором на пост керівника бюджету була Патриша Будворт з Мишигену, яка відома зі свого уміння доконувати фінансові чуда.Наступним його вибором на посаду керівника Департаменту громадських послуг це Мері Ґлесс з повіту Вестчестер, яка уславилася тим, що у своєму повіті навела порядок у цій ділянці.

СУДДЯ ОКРУЖНОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО суду в Літтл Рок, Аркенсо, Сузан Веббер-Райт у середу, 28-го грудня, рішила, що судове оскарження проти президента Билла Клінтона Полою Джовнс не може бути допущене до судової розправи поки він є Президентом ЗСА. Одначе робл**я**чи це рішення, суддя дала дозвіл адвокатам обидвох сторін продовжувати розшуки фактів, щоб в цей спосіб у майбутньому позивач не був покривджений можливістю втрати свідків чи призабутих фактів. Крім того суддя дозволила адвокатам П.Джовнс допитувати Президента.

У СЕРЕДУ, 28-ГО ГРУДНЯ, президент Билл Клінтон подав до відома, що секретарем Департаменту сільського господарства призначає Дена Ґлікмана, демократа з Канзасу, який минулого листопада програв вибори до Конгресу. Д.Ґлікмен прийде на місце Майкла Еспі, якого резиґнація стає дійсною у суботу, 31-го грудня.

У СВІТІ

У СВОЄМУ останньому числі московський тижневик „Фінансовиє Ізвестія", між іншим, пише:„Криза державного капіталізму довела до війни в Чечні. Ця війна виявила цілковиту нездатність російського державного капіталізму запропонувати регіонам і країні ефективну політику розвитку ринкових реформ. Агресивність державного капіталу і його структур зростає пропорційно зі втратою ними впливу.Реформи фактично зупинені. Влада не знає, що робити далі, обмежуючись поверховим управлінням і намагаючись повернути собі контролю з допомогою військових, командно-адміністративних і відверто поліційних способів. Питання лише в тому, що гнучка формація застосує після Чечні?"

РЕДАКТОРИ НАЙБІЛЬШИХ білоруських газет закликали Верховну раду республіки якнайскоріше прийняти закон про пресу, який гарантуватиме засобам масової інформації свободу діяльности. У зверненні журналістів, між іншим, говориться:„Нам стає все тяжче виконувати наш професійний обов'язок — давати людям правдиву і об'єктивну інформацію. Той факт, що 23-го грудня газети „Совєтская Белорусія", „Республіка" і „Звязда" вийшли з білими плямами замість доповіді депутата Сергія Антончика про корупцію в оточенні президента, свідчить про запровадження політичної цензури, свавілля влади і грубе порушення конституційних норм".

ЯК ЗАСВІДЧУЄ ЗВІТ міжнародної організації „Репортери без кордонів", 1994 рік був нещасливий для журналістів: в різних „гарячих точках" плянети загинули при виконанні своїх службових обов'язків 112 працівників засобів масової інформації. В 1993 році вбитих журналістів налічувалося 59, в 1992 — 61. Найбільше в цьому році їх загинуло в Руанді (48) та Альжирі (18). У Боснії жертвами громадянської війни стало сім репортерів, в Таджикистані — п'ятеро, в Росії — двоє. Останньою загинула в Чечні, під російськими бомбами, американська фотожурналістка Сінтія Елбом.

ЛІБІЙСЬКИЙ ЛІДЕР Муаммар Каддафі має поважний намір відкупити від Туреччини води річки Манавгат, яка впадає у Середземне море. Спочатку воду привозитимуть великими танкерами, відтак через Середземне море проляже труба, що зв'яже дві країни. За декілька років доходу Туреччини від здійснення цього проєкту складуть 8 біл. дол.

З ПОЧАТКОМ 1995 року московський журнал „Молодая Гвардія" друкуватиме нову книжку голови російської Ліберально-демократичної партії Владіміра Жириновського під назвою „Плюю на Захід".

Дари — цінніші за гроші

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Ольга Ісаєвич, екзекутивний директор фонду „Сейбр-Світло", вже не вперше відвідує предсідника Українського Народного Союзу і при тому також редакцію „Свобода", а про її активність у тій чи не найбільш цінній допомозі Україні, яку дає „Сейбр-Світло", ми вже нераз писали. Але тим разом О. Ісаєвич приїздить озброєна у широку документацію активности цього фонду від 1990 року, коли його заложено як українсько-американський проєкт за ініціятивою української групи в ЗСА та зацікавленими чинниками у Львові.

О. Ісаєвич.

Душею проєкту в ЗСА стала Таня Витвицька, яка досі непохитно працює як директор і старається про всі нові дари фахових книжок, призначені для покращання знання і навчання молодих кадрів в університетах та вищих наукових інститутах України. „Сейбр-Світло" взяло собі як ціль сприяти розвиткові науки та освіти в Україні, даруючи книжки із найновішої технології та науки у формі підручників, наукових видань з економіки, підприємництва, менаджменту, права, інформації, медицини, екології, англійської мови та інших видань. Від свого постання „Сейбр-Світло" став єдиним постійним і найбільше об'ємистим постачальником в Україну такого роду літератури. Чи не слушно можна працю того фонду назвати одною із найбільш цінних сьогоднішній Україні, яка дає не гроші, а знання і вишколює нові кадри фахівців, що зможуть дорівняти своїм товаришам по званні із Заходу.

Тому для нас стає зрозумілим цілий великий збір подяк із різних вищих шкіл України, що їх при відвідинах в УНС передає до розгляду О. Ісаєвич. З того довідуємося, що фонд за час свого недовгого існування забезпечив понад 200 тоннами літератури, вартістю 5,5 міл. дол. і має вже понад 4,500 колективних і індивідуальних користувачів із усіх областей України, а коло їх постійно поширюється і тому фонд заснував свої представництва у Харкові і Тернополі, хоча централя далі міститься у Львові.

О. Ісаєвич представляє нам статистичні звіти за останній рік праці, з яких бачимо, що в 1994 році розділено на університети, інститути та бібліотеки 22,050 наукових підручників англійською мовою, 3,360 журналів із 120

(Закінчення на стор.3)

НОВИЙ РІК

З уваги на свято Новий Рік, яке припадає на неділю, 1-го січня 1995 року, у понеділок, 2-го січня, Головна Канцелярія УНСоюзу і В-во „Свобода" будуть закриті. Наступне число „Свободи" друкуватиметься у вівторок з датою середи, 4-го січня. — Ред.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Передплата на рік $55.00, на півроку-$32.00, на 3 місяці-$17.00. Для членів УНСоюзу $30.00 річно. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

1994 — 1995

У 1994 році однаково в Україні, як і в Америці, сталися події історичної вагомости. І тут і там щойно у 1995 році покажуться практичні наслідки тих подій.

У липні 1994 року обрано в Україні другого з черги Президента в особі колишнього короткотривалого прем'єра Леоніда Кучми. Це була прикра несподіванка для патріотів в Україні і в діяспорі, бо вони сподівалися перевибору Леоніда Кравчука, безсумнівного українського державника, та дивилися на Леоніда Кучму, як на русофіла, який може завести Україну, як від нікого незалежну державу, у пропасть. Але Кучма зараз у своїй інавгураційній промові заявив, що він не ділитиме Україну на західню і східню чи південну і північну, бо всі вони становлять одну державу. Це була виразна алюзія до західньоукраїнських областей (Галичина і Волинь), які голосували за Кравчука, і південні та східні області з найбільшим відсотком росіян, які віддали свої голоси за Кучму. Та заява вказувала зразу на державницький, а не партійницький світогляд Кучми. Щодо відношення до Росії, то Леонід Кучма заявив, що відношення України до Росії таке саме, як до всіх країн, з якими існують дипломатичні взаємини, а якщо геополітичне й економічне положення України вимагає покращання з Росією взаємин, то не коштом взаємин зі Заходом.

На своїх зустрічах з українською громадою у Канаді та в Америці Кучма виразно підкреслював, як найпершу свою ціль, реформу в ділянці економіки з переходом на вільний ринок та переведенням приватизації не тільки підприємств, але й землі. Кучма, колишній директор найбільшої фабрики ракет з кількадесяти тисячами робітників, не залишив сумніву, що він вимагатиме для себе великих прав і прерогатив. Тут може прийти до зудару між Кучмою, Президентом, і Олександром Морозом, головою Верховної Ради, і саме це виявиться у 1995 році. Леонід Кучма, запрошений до Вашінгтону з державною візитою, мав великий успіх. Його привітали у столиці ЗСА 21-им пострілом, перевели бенкет і пресову конференцію та підписали два документи — про співпрацю і приязнь ЗСА й України та про особливу співпрацю в дослідах космічного обширу.

Треба подивляти терпеливість народу в Україні у тамошній хронічній економічній скруті і саме тепер під час тамошніх лютих морозів, і треба сподіватися, що саме впродовж 1995 року прийдуть познаки економічної ситуації, що автоматично потягне за собою і зріст поваги в міжнародному світі та зріст самопочуття всіх громадян України без уваги на національність.

В Америці важливою подією була повна невдача президента Билла Клінтона у переведенні реформи існуючої в Америці системи охорони здоров'я. Та невдача вийшла в наслідок цілком фальшивого, згори на невдачу засудженого, підходу до тієї надзвичайно складної справи, коли Президент, замість запросити фахівців із країни, в яких існує державне забезпечення здоров'я всіх громадян, доручив ту справу своїй дружині, за фахом адвокатці, яка в тій ділянці була повним неуком. Широкі верстви американського суспільства не схвалили теж зигзакуватої, щораз змінливої закордонної політики Президента і піддали під сумнів його внутрішню політику. Це проявилося у катастрофальному для Демократичної партії й особисто для Б. Клінтона висліді виборів 8-го листопада 1994 року. Обидві палати Конгресу опинилися під контролею республіканських конгресменів і сенаторів та в цілій Америці губернаторами і носіями різних федеральних і стейтових становищ стали здебільша республіканці. Саме у 1995 році виявиться, як виглядатиме співпраця між демократичним Білим Домом та республіканським Капітолем. Покищо вона виглядає дуже замряченою для Клінтона і Демократичної партії.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Анатоль Камінський

ПРО ВЛАДНІ СТРУКТУРИ, ПАРТІЇ І ДІЯСПОРУ

II

Для ілюстрації стосовної проблематики почнемо, як кажуть, з самої голови, в даному випадку з Президента Л. Кучми. Почнімо з його інциденту про визнання російської мови офіційною. Скрайнє негативна реакція діяспори була тут оправданою і напевно відбилась відповідним відлунням теж в стінах президентського кабінету. Але пройшло кілька місяців і Президент не лише не скорегував свого поступку, а навпаки: покликаючись на те, що, мовляв, 50 відс. населення говорить російською, він залишився при своєму первісному становищі, стверджуючи водночас, що „самозрозуміло" державною мовою є і буде українська. Яка була реакція діяспори цим разом — відомо. Про повторення „інциденту" в засаді майже ніхто вже не говорив з обуренням, а дехто замовчував, тим більше, що Президент заповів економічні реформи, взявся за мафію та корупцію і навіть заявив про свій твердий намір підтримувати розвиток української культури і мови; при тому теж не на одному, а принаймні на двох бенкетах в ЗСА і Канаді. Є це типічний приклад поверховного емігрантського схоплення і оцінювання того роду справ, яке випливає з суб'єктивно-однобічного, емоційно-наласкотаного підходу і „методи", а не з речевого, ділового і об'єктивного критичного обдумання і аналізи.

Вернімося до початку і замість займатись самою особою Президента, призадумаймось над наслідками самої його заяви про статус російської мови як офіційної. Якщо під час проголошення його заяви можна і треба було тільки припускати, які будуть її політичні результати, то сьогодні вони вже наочні і загальновідомі. В тому теж і в діяспорі. Адже заява скріпила заглушливе засилля і так вже панівної в Україні російської мови, зміцнила не самі тільки „російськомовні", а й таки російські і русифікаторські елементи в різних ділянках народного життя, включно, наприклад, з шкільництвом. Видно, не поодинокими в східніх і південних областях стали випадки, де, як у Харкові, „три школи, які торік набирали перші кляси виключно українським, повернулися знову до російськомовного набору". „Певну ролю, — як пояснює Л. Логвиненко, — тут відограла промова Президента Кучми, у якій він обіцяв надати російській мові статусу офіційної..." Одне слово, результати стосовної заяви щось не зовсім гармонізують із заявами Президента про заходи для розвитку української культури і мови.

У всякому разі, ми не думаємо, що зміцнення російськомовного засилля сприяє національним інтересам української держави і народу. Якраз на нещодавній пресконференції Президента була не лише нагода, а й потреба скорегувати цю помилкову і шкідливу заяву, а не її повторити. А головне: заповісти конкретні заходи для розвитку і підтримки української мови, щоб бодай якоюсь мірою невтралізувати неґативні наслідки своєї первісної помилки. Цих заходів, до речі, діяспора повинна не тільки очікувати, а й вимагати. І тут, як і в інших випадках, треба судити, як кажуть, не по словах, а по ділах. Даючи признання і підтримку за позитивні речі, не можна примикати очі на неґативні, які вимагають опротестування і виправлення.

Коли пишуться ці рядки, проєктований договір між Україною і Росією є вже на 90 відс. узгіднений і надіємось, що остаточний підписаний текст буде таким, яким він повинен бути з штандпункту національних інтересів України. Іншими словами, що його зустрінемо і привітаємо так само, як, наприклад, економічні реформи, боротьбу з мафією тощо. Але вітаючи заходи Президента по лінії економічних реформ і його старання витягнути Україну з економічної кризи, не легковажмо і не тратьмо з поля зору домовлюваних і підписуваних різних угод і протоколів якраз з ділянки економіки. Не треба доказувати, що сильна, здорова власна економіка є основою нашої політичної незалежности, при умові, однак, що вона не стане інтеґральною складовою частиною такого чи іншого єдиного народногосподарського комплексу під стягом СНД, яким буде командувати знову Соболєв чи інший „єв" у Москві. І тому, наприклад, не можна легковажити того всього, що діється в Міждержавному економічному комітеті (МЕК) і довкола нього; як завзято Москва намагається поступово, але послідовно і щораз інтенсивніше вживати його як інструмент економічної інтеґрації. Адже не є таємницею, що в останньому часі з кожною поїздкою прем'єра Масола до Москви з'являються щораз нові угоди і домовлення, які щораз більше поширюють компетенції МЕК. І, як писав нещодавно С. Порадюк у „Вечірньому Києві", „на ділі Україна вже МЕК-ає разом з іншими в зігнаній Москвою отарі...". У світлі інтеґраційних заходів Москви при допомозі МЕК, в якому вона має і так запевнене право не тільки на вето, а й на диктат (Росія має 50 відс. голосів, Україна — 14, інші члени СНД по 3, при чому зобов'язуючі рішення приймаються 80 відс. всіх голосів), не можна „зосереджуватись" тільки на економічних реформах, що їх, надіймось, не сторпедує О. Мороз з „своїм" парляментом, а й пильно стежити теж за тим, що діється в зовнішньоекономічній ділянці. Одне слово, у трактуванні й оцінці подій і явищ діяспора мусить відноситись розважно, об'єктивно, доброзичливо, а передовсім із знанням справи, а де треба — з настороженням, критикою і опротестуванням.

Це стосується теж другого фактора політичної стабільности, а саме національних демократичних партій, що на них діяспора має можливість відділовувати не тільки посередньо, а й безпосередньо і в куди більшій мірі і засязі, ніж на урядові структури. Нагадаймо, що як силовий елемент у процесі політичної стабілізації, партії є не тільки кузнями ідейно-програмових плятформ, а й джерелом і реалізатором устроєвої, соціяльної, освітньої, культурної і всякої іншої політики, а головно економічної. Не випадково вже згаданий Гантінгтон писав, що там, де діють сильні партії, слабша корупція, або й взагалі її майже немає, а там, де існують слабі партії, сильна і потужна масова корупція. Не сумніваємось, що якщо б Гантінгтон досліджував цю матерію сьогодні, як клясичний доказовий приклад, він, напевно, подав би сьогоднішню Україну...

Партії, як відомо, це теж резервуар державних політичних кадрів, школа політиків і політичних лідерів, інструмент мобілізації мас у виборах й інших громадських та політичних процесах, механізм державо- і націотворення та ґарант справного функціонування демократії. І тому так дуже важливою є допомога і зусилля діяспори для скріплення і розбудови демократичних партій, аби вони стали настільки сильними, щоб могли сповняти приписану їм ролю. В тому відношенні першою вимогою і водночас передумовою є не робити нічого такого, що їх послаблювало б, роздрібнювало, протиставляло, породжувало чи скріплювало конфліктні ситуації, загострювало міжпартійні пересправи, дезінформувало, переносило конфлікти із закордону і т. п.

Другою і основною вимогою та потребою є позитивні заходи для всебічного скріплення політичного і організаційного потенціялу і діяльности демократичних партій, які, як показали, зокрема, останні вибори до Верховної Ради, мусять якнайшвидше докласти всіх зусиль для досягнення в народі такої силової позиції, якій не загрожувала б жодна, будь-яка антидержавна, антинаціональна комбінація тоталітарних сил.

Всі ці справи потребують, однак, окремого обговорення.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про 101-ий рік

Тихо і непомітно, майже на пальцях, відходить 101-ий рік „Свободи" у забуття і, здається, у вихорі подій вже і про 100-річчя УНСоюзу всі забули. Хто тепер застановиться над тим, що старенька „Свобода" також переступає ще один не дуже легкий рік існування, аби здорова?

А скільки подій зареєстровано за тих 12 місяців, скільки овіяних сумом вісток у чорному обрамуванні було на її сторінках — важко сьогодні вже зісумувати.

Зі сантиментом перегортаємо цей річник, що вже за кілька днів ляже в архіві, а перед очима стають різні події, що мали вплив і на „Свободу", і на ціле українське життя у свободі тут, де її започатковано і де вона безперебійно дочекала до своєї хвалебної сотки, яку ми усі так святочно відзначали у вересні 1993 року. Чи не була ця сотка критичною, коли зупиняємося на повідомленнях з травня останнього року про 33-тю Конвенцію УНС і палку дискусію над тим, „бути чи не бути" щоденником нашій „Свободі"? А відтак великий напис на першій сторінці: „'Свобода' залишається щоденником", і здавалося, що доля наша вирішена і устабілізована, але... на як довго і якими засобами?

Коли сьогодні переходжу думками цей 101-ий рік, таки треба нам ствердити, що багато дечого змінилося у змісті і у складі редакції, а поважний вік віддзеркалюється на сторінках столітньої газети, як і на її читачах з діяспори. Це найкраще показують численні посмертні згадки про відомих активних громадян, що були знаними читачами нашого щоденника, як і його частими дописувачами. Ця сумна статистика займає велику частину місця, а одночасно зменшує кількість тих, ще повних життя і оптимізму молодих читачів, які не хочуть лише сумувати, а діставати в „Свободі" інформації про успіхи нашої громади, прагнення і проблеми, і, в першу чергу, про успіхи молодої української держави і широкий вахляр актуальних, зовсім ще теплих, просто з „фексу", вісток з усіх без вийнятку куточків України. Але тут перешкодою є, бо ніде правди діти, недостатнє знання української мови у молодшого покоління читачів у діяспорі, а це щораз більше утруднює їм читання нашого щоденника. Зате, однак, у 101-му році ми таки здобули нових читачів як в Україні, так і тих, що прибувають тепер з України до нас, і цей факт змусив дещо змінити нашу „Свободу". Змінили її також наші співробітники не лише редакції, але адміністрації і друкарні, з яких переважаюча кількість тепер — це саме ті, які вибрали ЗСА як місце тимчасового чи постійного перебування.

І в цьому році, який тепер закінчуємо, змінилася навіть зовнішня шата старенької „Свободи", яка тепер парадує у модному і загальноприйнятому комп'ютерському костюмі. Вже тепер не почуєте стукоту друкарських машинок, а поважна тиша панує у редакційній кімнаті, де кожний, задивлений в синь екрану, безшелесно порушує пальцями на клявіятурі комп'ютерів. Ця тиша мені видається якоюсь пригноблюючою, бо вона забила колишні жваві розмови, жарти та колись безжурний сміх газетярської братії.

Але одне не змінилося в останньому році — це постійні відвідини гостей з України, які вносять свіжий подих і все нові дози іньєкцій з інформаціями у життя діяспори, що щораз більше засипляє на всіх відтинках громадського життя, віддаючи першість молодій Україні. І це також мусіло вплинути на існування нашої „Свободи", поставивши її перед фактом, що є право життя, виживання чи смерти. Вистачить тільки перелисткувати річник 1994, щоб зареєструвати очима лише кількість гостей і це визначних як з політичного життя, так і культурного. Хто перелічить кількість імпрез, що їм дали почин гості з України? Їх часом було надто багато та не всі бували на належному рівні, але вони таки були і потрясали в тій чи іншій мірі перевтомленою громадою і такими ж сторінками „Свободи".

Тихо і непомітно відходить 101-ий рік існування на скрижалі історії. Ще день-два, і розпочнемо новий річник. Що він буде містити? Скільки радісних, а скільки сумних подій побачимо на сторінках „Свободи"? Зачинаймо 102-ий рік з бажанням, щоб того смутку було менше. Може і читачам „Свободи" вдасться трохи від нього звільнитися? Хай щастить вам у Новому Році!

О-КА

Д-р Орест Субтельний

ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ ВІДЕОФІЛЬМ ПРО МІТТЕНВАЛЬД

Коли закінчилася Друга світова війна, Німеччина кишіла мільйонами чужинецьких робітників і втікачів з країн, окупованих Совєтським Союзом. В більшості ті робітники повернулися до своїх країн. Однак приблизно 2.5 мільйона східньоевропейців, у тому числі коло 220,000 українців, відмовилися повертатися до їхніх батьківщин, окупованих большевиками. Це були так звані переселенці, особи, або як їх звали по-англійському DP's (displaced persons).

Щоби дати опіку тим численним втікачам, в 1945 році створено організацію, яка називалася Допоміжна і регабілітаційна аґенція Об'єднаних Націй (УНРРА). Два роки пізніше ці обов'язки перебрала Інтернаціональна допомогова організація (ІРО). В основному ті організації мали завдання придбати постійну харчову допомогу і знайти житлові приміщення для тих, які не хотіли повертатися до своїх країн. Вони були часто згруповані за національністю та приміщені в таборах, які колись займали німецькі війська — в порожніх школах або в державних будинках. Тому що мешканцям таборів дозволено вибрати свою власну управу, завданням якої була адміністрація, навчання, культурні, розвагові і спортові товариства, то ті табори, які були в американській, англійській і французькій зонах в Німеччині, часто називали „республіками Ді-Пі".

Для багатьох жителів тих таборів, в яких вони перебували три-чотири або й більше років, таке життя було унікальним і в багатьох випадках приємним досвідом і конечністю. „Республіки Ді-Пі" мали надмір молодих, енерґійних і освічених людей. Хоч і мали вони скромний харч і приміщення (звичайно дуже переповнене), то все таки вони не могли знайти жодної праці в розбитій повоєнній Німеччині. Тому з огляду на пекучі щоденні потреби, на бажання виявити свої погляди, яких вони часто не могли висловлювати, а частинно, щоби уникнути нудьги і бездіяльности, переселенці викликали в собі високоякісний хист до праці в організаціях, в культурних, наукових і політичних установах.

Переважно більші українські табори, які мали пересічно 2,000–4,000 мешканців, були в американській окупаційній зоні в Баварії, зокрема в Мюнхені, Регенсбургу, Берхтесґадені і Міттенвальді. Положений серед баварських Альп, над бистрою річкою Ізар, Міттенвальд під оглядом чудової природи був, мабуть, найгарнішим українським табором. Та чудова краса природи до певної міри також причинилася до життєдайної енерґії, завзяття і охоти працювати дуже ефективно в різних ділянках життя, з яких цей табір був широковідомим і славним.

Такі обставини давали чудову нагоду українським втікачам видужати від жахливих років війни і приготуватися до наступного етапу їхнього життя, яке розкине їх по різних країнах світу. Це було подиву гідним явищем, як скоро і вміло українські

(Закінчення на стор. 3)

НОВИЙ РІК І МАЛАНКА

Новий Рік — одне з найдавніших і найпопулярніших календарних свят.

У давніх слов'ян, як і в багатьох землеробських народів Европи, рік розпочинався навесні. Після прийняття християнства за греко-візантійським обрядом початком церковного та громадянського року стало 1-ше вересня. З 1700 року Петро I увів у Росії січневе літочислення, проте в Україні під впливом Литви й Польщі, які захопили в XIV—XV ст. більшу частину її території, традиція зустрічі Нового Року 1-го січня існувала ще з кінця XIV ст., хоч довгий час не визнавалася широкими масами.

Серед українського селянства аж до початку XX ст. зберігалися новорічні традиції змішаного язичницько-християнського походження. Так, новорічні свята вважалися чарівним часом, коли пробуджувалася й ставала небезпечною всіляка нечиста сила. Вірили, що на святках присутні душі померлих родичів, яких також боялися і намагалися умилостивити. Побутувало уявлення про те, що у новорічну ніч відкривається небо і в Бога можна попросити що завгодно. До цієї ночі, як і до свята Івана Купала, прилучені перекази про палаючі гроші та скарби. Дуже довго жила віра в те, що характер новорічного свята впливає на долю всього року. На цьому ґрунті зформувалися звичаї, обряди, заборони та обмеження, в яких яскраво відбився світогляд хлібороба, його невпевненість у завтрішньому дні, страх перед стихійними силами природи.

Традиційна новорічна обрядовість українців — це ціла низка зимових свят, серед яких виділяється період дванадцятидення з кульмінаційними точками 25-го грудня (Різдво), 1-го січня (Новий Рік) і 6-го січня (Хрещення) за ст. ст. Навколо цих дат церковного та громадянського календаря протягом віків склався надзвичайно багатий комплекс звичаєвости. Останній день старого і перший день нового року українці відзначали як свята Меланки (Маланки) і Василя. На відміну від Різдва і Хрищення ці дні не мали важливого значення в релігійному календарі, тому в їхній обрядовості майже не помітно церковних мотивів.

Вечір 31-го грудня називали щедрим або багатим, до нього готували багатий святковий стіл. Тоді ж удавалися до різноманітних магічних ритуалів. Наприклад, господар підходив з сокирою до дерева, звертаючись до нього: „Як уродиш — не зрубаю, як не вродиш — зрубаю" — і тричі легенько торкався сокирою стовбура. Наслідком цих дій мав бути рясний урожай овочів. Щоб улітку позбутися гусені, тричі оббігали садок босоніж тощо. Побутували численні новорічні прикмети й ворожіння. Так, на Полтавщині у новорічну ніч дивилися на хмари: якщо вони йшли з півдня, вірили, що буде врожай на ярину, якщо з півночі — на озимину. Тієї ж ночі намагалися дізнатися, які зернові будуть найбільш урожайними наступного року. Для цього надворі лишали пучечки пшениці, жита, ячменю, вівса та ін . Вважалося, що краще вродить та культура, на яку впав іній. Яскраво ігровий характер мали ворожіння про шлюб.

Специфічними складовими традиційного українського новоріччя були величальні обходи й поздоровлення (щедрування, засівання), ритуальний обмін вечерею, обряди та ігри з масками („Маланка", „Коза") та ін. Деякі з них широко побутують й донині.

„Маланка" („Меланка") — традиційний новорічний обряд із використанням масок. Назвою він зобов'язаний св. Меланії, день якої за церковним та юліянським календарем припадав на 31-го грудня за ст. ст. Ще у недалекому минулому обряд Маланки був поширений на значній території України.

За давньою традицією ролю головного обрядового персонажа — Маланки — грав хлопець, передягнений у жіночий народний костюм. Інші ролі також виконували парубки. Лише подекуди маланкували й дівчата.

Обряд, що походив від аграрно-магічних звичаїв давніх слов'ян, у XIX ст. перемінився у громадську святкову забаву, своєрідний сільський карнавал, у якому важливе місце займали шлюбні мотиви. Масковані учасники новорічної процесії розігрували кумедні сценки-інтермедії. Маланка зображувала господиню, що все робить недоладно: б'є посуд, миє піч водою, а лави підмазує глиною, підмітає сміття від порога до середини хати тощо. У деяких селах Буковини й Прикарпаття виконували колективний загальносільський танець з участю ряджених, влаштовували ігри біля громадського вогнища, ритуальну боротьбу масок, колективну трапезу.

Традиційні карнавальні образи Маланки включали маски тварин — Кози, Ведмедя, Журавля, Бика, Коня, маски Діда і Баби, а також багатьох інших персонажів.

З ілюстрованого довідника „Українська минувшина". Київ, „Либідь", 1994.

Галина Маняко

До гірських ялиць

Мій Новий Рік заграє на цимбалах
На верховині голубих Карпат,
Щоб зорі всі із нами танцювали
Й тепло своє несли до наших хат.

Мій Новий Рік збере всіх друзів в коло,
Гуцульські коломийки заспіва,
І засміється музика довкола,
Як на Гуцульщині на святах всіх бува.

Тож не баріться! Поспішайте в гості!
Посіяти пшеницю на поріг!
Посадимо ми сонце на помості,
Щоб у серцях розтав січневий сніг.

Мій Новий Рік заграє на цимбалах
На верховині голубих Карпат,
Він подарує всім казкові лали
На щастя, на здоров'я і на лад.

Гуцули вірять: лали — то каміння,
Що криє в собі силу неземну,
І випромінює красу дорогоцінну,
І серцю повертає знов весну.

Ходім зі мною в новорічне свято
Стежками щастя до гірських ялиць,
Ходімо, друже, в дорогі Карпати,
До матерів і до добра криниць.

Дари...

(Закінчення зі стор. 1)

різними заголовками і 3,213 книжок українською мовою. Їх дістали 2,000 відборці із 23 областей України. Крім того 603 скрині книжок (разом біля 18,090 кижок) перевезено до визначених згори шкіл.

Але хоча ці числа говорять самі за себе, О. Ісаєвич підкреслює у розмові, що розповсюдити три великі транспорти книжок, що наспіли в останньому році, було дуже важко і певна кількість їх лежала у приміщенні "Сейбр-Світла" у Львові майже вісім місяців тому, що відборці не мали грошей на подорож до Львова. Постійне зростання цін в Україні впливає некорисно на цю потрібну акцію і тому фонд вдячний за кожну фінансову допомогу, яка дозволить їм продовжати працю. О. Ісаєвич підкреслює велику допомогу від Фонду Сороса, в сумі 15,000 дол., що уможливлює їм вести бюро та його вивінувати, як також використовує нагоду відвідин УНС, щоб подякувати за дар біля 5,000 дол., які „Сейбр-Світло" дістало на закуп машини для помножування. Влаштовання приміщення із його відповідним вивінуванням, хоча б мінімальна платня та працівників, що часто працюють на добровільній базі — все це труднощі, які доводиться постійно поборювати. Але таки найважливішим видається ентузіязм і директорові фонду можливість роздавати посібники та інші наукові підручники тим, що вміють і бажають ними користуватися та поглиблювати своє знання. З гордістю розповідає наша гостя про те, що в січні 1994 році відбулося у Львові святочне відкриття державної бібліотеки, основу якої склало 1,500 книг і журналів переданих туди Фондом „Сейбр-Світло". А такий дар отримали вже 22 бібліотеки в Україні! В цьому році фонд отримав унікальний каталог, подарований Стенлі Радошем, що охоплює усі багатства Конгресової бібліотеки до 1977 року. Цей каталог передано науковій бібліотеці Львівського Університету, де ним можуть усі відвідувачі користуватися.

Передано також велику кількість книжок до правничої бібліотеки і заложено у Львові читальню з журналами, що має широке зацікавлення. Директорка „Сейбр-Світла" постійно шукає однак за можливостями отримати дальші дотації та фінансову допомогу із різних джерел. Так здобула поруч із допомогою Фонду Відродження також дотацію фонду „Евразія", завдяки чому можна було вислати 50,000 книг. Щоб краще знати про можливості фондів О. Ісаєвич розповідає, що брала участь у семінарі в Києві для вивчення, як складати проєкти для здобуття ґрентів, а відтак на двотижневому вишколі у Вашінґтоні. Влітку на навчанні в ЗСА був працівник Фонду „Сейбр-Світло" зі Львова, Олександр Дедик.

Саме у висліді тих курсів — вияснює нам О. Ісаєвич під час відвідин — у неї зродилася ідея зареєструвати, як окрему організацію, фонд сприяння громадським неурядовим організаціям західніх областей України, а це Львівської, Івано-Франківської, Тернопільської, Закарпатської, Чернівецької, Волинської і Рівенської, ціллю якого є розвиток засад доброчинної громадської праці і навчання, та куди удаватися за порадою і поміччю. Цю асоціяцію зареєстровано у Міністерстві Юстиції, а очолила її О. Ісаєвич.

Як завважуємо, діяльність О. Ісаєвич ніяк не звужується, а поширюється, а досвід зібраний перебуванням в ЗСА дає їй до того відповідне знання. Теперішні відвідини в ЗСА знова на потребу Фонду „Сейбр-Світло" та асоціяції.

На кінці своїх цікавих інформацій О. Ісаєвич згадує про ще один, зовсім вже інакший, проєкт, що лежить їй на серці, а це Фонд „Поляни". Це вже проєкт, якого успіх залежить лише від українців. О. Ісаєвич вияснює, що йдеться про відбудову сіл знищених совєтськими військами, тому що в них найбільше підтримки мала колись боротьба УПА. Ці села положені біля Львова і вона шукатиме тепер тут людей, які інвестували б в цей проєкт певні суми, купуючи там ділянки землі.

Знаючи енерґію та наполегливість усіх починів О. Ісаєвич, думаємо, що і цей плян вона переведе із успіхом.

259-ий Відділ святкує 100-ліття УНС і своє 85-ліття

Бурбенк, Ілл. — 6-го листопада ц.р. 29-ий Відділ Українського Народного Союзу ім. Рождества Пресвятої Богородиці в Чикаго відсвяткував подвійний ювілей: 100-ліття УНС та 85-річчя свого існування.

Урочистість почалася Божественною Літургією в храмі Пресвятої Богородиці в Палос Парку, Ілл. В 2-ій год. по полудні відбувся бенкет в ресторані „Маленький Київ". Едвин Саливан, мол. голова Відділу, відкрив бенкет, а о. парох Володимир Рубицький відмовив молитву. Був також присутнім о. Дмитро Височанський.

Після обіду Юлія Ґуглик, секретарка Відділу, прочитала імена вірних, довголітніх членів Відділу: Стелла Тaранді, Павліна Сатмарі, Анна Побуцька-Цівак, Марія Фоція, Катліна Венкус, Анна Рос та Катерина Трусяк. Лиш двоє із вищезгаданих були присутні, а саме: Анна Рос і Катліна Венкус. Їм особисто передано ґратуляції і вручено гарні букети квітів.

Почесний стіл

Молодь за столами

Відзначення року 1994 отримала Стефанія Ла Пойнт, яка записала 13 внуків до УНС. С. Ла Пойнт також отримала ґратуляції та букет квітів.

Забравше слово Ю. Ґуглик по-українськи і по-англійськи дала нарис історії 259-го Відділу від його початків у 1909 році аж до сьогодні. Найважнішими подіями в історії Відділу були: в 1919 році побудовано нову церкву на місці деревяної, яка стояла при 50-ій та Савт Поліна вулицях в Чикаґо. Тоді Відділ зібрав 3,000 дол. Були також інші дотації призначені на допомогу Ураїні та допомогу членам Відділу. В 1956 році побудовано парафіяльну школу, яка отримала ім'я Відділу. Збірки на школу були переведені не тільки Відділом, але й поодинокими особами. Недавно Відділ зібрав і подарував 200 дол. на ікони до нової церкви, яка находиться на 131-ій вулиці у Палос Парку.

Представлено управу Відділу: Едвін Саливан, голова, Стефанія Марґоліс, заступник голови, Джудіт Чіко, касир, Юлія Ґуглик, фінансовий секретар, Ричард Пітула, заступник секретаря, Лорі Чіко і Лей Пітула, Контрольна комісія, Юлія Чіко, кореспонденційний секретар та Роберт Пітула, сторож.

Після офіційного представлення Ґльорія Пашен, колишня заступниця головного предсідника УНС виголосила ювілейну промову. Вона розповіла дещо про історію УН С, цілі організації та допомогу членам та Україні.

Переведено виграш, який очолювали Р. Пітула та Е. Саливан. Нагородами були подарунки самих членів Відділу. Докід з виграшу був призначений на будівельний фонд нової церкви Різдва Пресвятої Богородиці, а саме, на новий церковний центр, залю і приміщення для сходин та імпрез. Завдяки щедрості присутніх зірано і передано 500 дол.

Присутні поділились величезним ювілейним тортом та відспівали традиційне „Многая Літа".

На закінчення Стефанія Маджіорис подякувала всім особам, які причинилися до свята, особливо родині Родак, власникам „Маленького Києва" за гарну обслугу та смачний обід.

Всіх покійних членів вшановано хвилинною мовчанкою та відмовлено за них молитву.

Документальний...

(Закінчення зі стор. 2)

переселенці створили свої адміністрації, школи, церкви, молодечі і спортові організації та культурні ансамблі. Всі ці суспільно-громадські і адміністративні установи були на рівні середньої величини европейського міста і були виготовлені практично без нормальних засобів для такої праці. Дійсно подиву гідним було явище, як мешканці табору так мало уваги присвячували матеріяльним потребам. Особливо для молоди роки перебування у Міттенвальді були прекрасними і незабутніми. Вільні від утиску праці, життєвої кар'єри, матеріяльних набутків, вони могли посвятити себе і ввесь їхній час своїм талантам, замилуванням і прямо насолоджувалися юними роками життя серед чудових альпійських гір. Міттенвальд і інші українські переселенчі табори були унікальними інкубаторами не тільки одиниць, але цілого дуже важливого сектора людей, з якого формувалася українська діяспора. Таким чином, ввесь досвід і аналіза життєвих проблем, вивчена і здобута в таборах, подібних до міттенвальдського, згодом буде мати великий вплив на українські поселення в цілому світі.

Майже півстоліття проминуло від часу, коли був заснований міттенвальдський табір. Направду важко повірити, що дуже оживлене українське життя серед альпійських гір тепер заникає в чим раз більші тумание минуле. В більшості колишні мешканці табору старшого віку вже відійшли у вічність. Ті, що живуть є розкинуті і проживають по цілому світі, але по сьогоднішній день час від часу з'їжджаються на спільні зустрічі і спільно згадують улюблений і незабутній Міттенвальд. Ті, що були молодими в таборі, постарілися. Існує загроза, що ці унікальні роки українців, як індивідуальних, так і громадських, пережитих в Міттенвальді, можуть піти у забуття. На щастя, д-р Остап Винницький, колишній мешканець Міттенвальду, проявив ініціятиву і зробив відеофільм, який схопив фізичне положення, многогранність організацій, людей і що найважніше, духовість і надхнення, якими жили мешканці українського табору у Міттенвальді. Табір у відеофільмі представлено саме таким, яким він був у дійсності. Це є цінний історичний документ, тому що ми не маємо подібного рекорду про жодний інший український переселенчий табір. Перш за все, д-р Винницький зібрав велику кількість рідких і потрібних інформацій про сам табір. Подруге, він представив все те в найбільш атрактивній формі, а саме відеофільмі. Цей новий підхід є особливо цінним тому, що є ефективним способом показати все те через телевізію поколінням, тобто дітям і внукам тих, котрі жили в Міттенвальді, в атрактивному візуальному показі життя в цьому таборі. В історії української діяспори ми маємо дуже мало візуальних документів такого роду. За виконання його не тільки колишні мешканці українського табору у Міттенвальді, але українські історики винні д-рові О. Винницькому дійсно щиру подяку.

Коментують...

(Закінчення зі стор. 1)

до співпраці і до здійснення економічних реформ, сказав Марченко, оскільки президентська команда так і не подала на розгляд Верховної Ради відповідних законів, а Президент „працює над указами". В. Марченко висловив надію, що в другому читанні проєкт закону не буде схвалений. Після цього у Президента з'явиться підстави говорити про розпуск парламенту через неефективну працю, що приведе до ще більшого соціяльного напруження і винен у цьому буде Л. Кучма.

Деп. тат України з фракції комуністів Володимир Ілльюшін вважає, що „поспіх з ухваленням закону про владу зумовлений бажанням Президента України отримати надзвичайні уповноваження в обхід кваліфікованої більшости парляменту". За його словами, Президент умисне назвав цей закон конституційним, а не поправками до конституції. Недосвідченість деяких депутатів дозволила ухвалити закон у першому читанні простою більшістю голосів. Протестуючи проти ухвалення в першому читанні закону про владу, фракція комуністів баполягатиме на першочерговому розгляді закону про місцеві ради. Ілльюшін позитивно оцінив рішення Верховної Ради про введення до складу узгоджувальної комісії представників депутатських груп та фракцій і, на його думку, унеможливить ухвалення закону в редакції Президента Л. Кучми.

Із розмов у кулуарах стало відомо, що група народних депутатів України лівого спрямування підготувала проєкт постанови, першим пунктом якого пропонується відхилити президентський законопроєкт і доручити постійній Комісії з питань правної політики підготувати до 24-го січня 1995 року постанову про проведення до кінця березня 1995 року всенародного референдуму щодо форми державного устрою, символіки, державної мови тощо.

Появилася нова книжка

Появилася нова наукова книжка п.з. „Політично-економічні концепції у світлі історії". Книжку опрацював і видав проф. д-р Михайло Біда. Книжка є призначена головно для високошкільних викладачів і студентів політичних і економічних наук, які мають замір працювати на високих становищах в економічній ділянці або викладачами в університетах чи інститутах.

Ця книжка також надається для людей реально думаючих, які розуміють тверду і невмолиму істину, що на міцній економіці спирається ціле життя не тільки поодинокого індивіда, але держави і цілого суспільства, яке заселює кожну державу в цілому світі. У цій книжці показані політично-економічні концепції від найдавніших часів, починаючи від стародавнього Китаю — концепції Конфуція, Менцзи, Мо-цзи та інші. Грецькі філософи та їхні концепції — Ксенофонт, Платон і Арістотель. Також рабовласницькі держави: Фінікія, Єгипет і держави Мезопотамії — Ассирія і Вавилон. Дальше почерез рабовласницьку імперію Риму та західньоевропейський февдалізм, цеховий устрій, меркантилізм, фізіократизм, капіталізм, соціялізм із звихненними ідеями К. Маркса, Ф. Енгельса, Ткачева, Леніна та інших соціялістичних і комуністичних ідеологів.

Отож проф. д-р М. Біда, як спеціяліст з ділянки політично-економічних доктрин, перевів докладну аналізу цих звихненних Марксових доктрин та показав їхню неправильність у застосуванні на практиці в нормальне і здорове господарське життя, що виявилося на гіркій і безнадійній практиці у колишньому Совєтському Союзі.

Книжку в ціні 25 дол. можна набути під адресою: Prof. M. Bida, 3347 W. Potomac Ave., Chicago, Ill. 60651-2322

В.П.

В Україні
(З інформації УНІАР)

ЧЕРКАСИ — Тут почала працювати міжнародна цифрова електронічна телефонічна станція, змонтована українсько-американсько-голляндсько-німецькою фірмою UTEL. Нова телефонічна мережа охоплює 4,630 точок для каналів і ліній зв'язку усіх типів та 384 абонентних ліній. Черкаси стали 15-им центром України, який має електронічний зв'язок зі світом.

КИЇВ — Україна неспроможна стримати наплив нелегальних імігрантів, яких уже нараховується до 20,000 осіб. Оскільки сусідні держави цьому протистоять, то майже всі вони осідають в Україні. В результаті тут створилася ціла фабрика з вирощування злочинців. Кілька тисяч нелегальних імігрантів є в Києві, більшість з яких пішки перейшли російсько-український кордон, оскільки на поїздах перевіряють прикордонники, які щоденно виявляють 30-60 осіб з фальшивими пашпортами. Такий пашпорт коштує 1,000 дол. Фальшива віза коштує 500 дол., нічліг у прикордонній зоні коштує 100 дол., а провідникові через кордон платять від 2,000 до 5,000 дол. Україні відправа за кордон нелегальних імігрантів уже коштувала в 400,000 долярів.

Св. п. проф. М. Цяпка
(У першу річницю смерти)

В осінній день 22-го жовтня 1993 року українську громаду Нюарку, Н.Дж., і околиці потрясла сумна вістка про відхід у вічність одного з найвидатніших громадських діячів, духового надхненника не лише громад Ню Джерзі та великої нюйоркської метрополії, але й цілої української організованої спільноти в ЗСА.

Численно прийшла громада на похоронні відправи попрощати свого професора і повної доброти проводира всіх без виїмку частин зрізничкованої у поглядах громади. Прийшла багатолюдна громада, щоб вшанувати пам'ять людини, яка була творцем багатьох організацій, членом і добродієм хорового мистецтва, спорту, фінансових установ та громадсько-політичних і наукових установ.

Проф. М. Цяпка, беручи активну участь у цілості життя широкої громади знав до нюансів її психіку. Своєю присутністю всюди і завжди спокійним і лагідним голосом та з незаперечною логікою аргументів надавав тон миру, приводив її до компромісів і громадської співпраці.

Осип Труш, спортовий діяч і близький співробітник професора, прощав від УСВТ „Січ", якого покійний був почесним членом, від місцевого Товариства „Самопоміч", від кредитової кооперативи в Нюарку та від Головної управи Об'єднання Українців в Америці „Самопоміч" в Ню Йорку, притому подаючи бібліографічні моменти.

Проф. М. Цяпка народився 1907 року в с. Хилевичі, Львівської области. Гімназійну освіту здобув у Львові, а університетські студії закінчив у Львівському Університеті, де студіював історію і географію. По закінченні студій став гімназійним професором аж до приходу совєтської окупації Галичини.

Проф. Цяпка належав до того покоління, що після програної визвольної боротьби 1917—21 років перебрала естафету батьків, попередників, щоб уже в інших обставинах захищати свій нарід від ворожих зазіхань.

Шлях проф. М. Цяпки, як і багатьох із його покоління, був тернистий і важкий у воєнних і післявоєнні часи. Силою життєвих обставин мусів покинути свою батьківщину і шукати нового місця поселення, так як і тисячі його співгромадян. Тяжкі економічні і побутові обставини у „Новому світі" не спиняють його від громадської діяльности. Після приїзду до ЗСА 1949 року разом з кількома ентузіястами кооперативного руху організує відділ Об'єднання Українців в Америці „Самопоміч", яка стала засновником теперішньої Федеральної кредитової кооперативи зі своїм 50-мільйоновим майном.

В товаристві „Самопоміч" проф. Цяпка працював як голова від початку заснування аж до кінця свого життя, завжди дбаючи про підбір відданих праці членів Управи і Контрольної комісії. Він брав активну участь у всіх збіркових акціях цієї установи для потребуючих сиріт в Південній Америці і в Европі.

Ціле життя цікавився „Рідною Школою", Спортовим Товариством „Січ" і духовим ростом молоді, якої був постійним приятелем. Крім цього, можна було ввесь час бачити його присутність у громадському житті. У сімдесятих роках був двічі вибраний головою місцевого УККА. Брав активну участь в організації церковного і громадського хору. Був членом Церковної ради до кінця свого життя, був головою на стейт комітету Гарвардського Проєкту — відзначення 1000-річчя Християнства України, а також 50-ліття Великого голоду та членом Управи Українського Народного Руху.

Від Церковної ради прощав Андрій Кейбіда, підкреслюючи відданість покійного церковній справі.

Від Комітету Тисячоріччя Хрищення України — Гарвардський Проєкт прощав покійного і, як і попередні промовці, склав співчуття достойній дружині, дітям і внукам та цілій в жалобі громаді, д-р Степан Ворох.

Проф Цяпка із застановою рішив студіювати гуманістичні дисципліни. Вже з юности пізнав, чим найбільше зможе послужити народові у здобутті державности — бути учителем і духовним провідником молоді — надії народу. Тому учив в гімназії історії свого народу і цікавився духовим ростом нашої молоді і вкладав у молоді серця любов до України та наснагу до боротьби за її незалежність.

Не дивно, що проф. Цяпка був активний у підтримці збіркових акцій для Енциклопедії Українознавства професора В. Кубійовича, що являється візитною картою нашого народу, та взяв головство на Ню Джерзі Комітеті Гарвардського Проєкту професора О. Пріцака. Підтримуючи ці велетенські наукові проєкти, проф. Цяпка знав, що вони принесуть славу нашому народові і свідомість серед чужинців і серед нас, що український нарід творив культурні надбання в Києві 1000 років тому, а не Московія.

Питоменним проф. Цяпці було бажання сягати досконалої організації товариства, громади і всієї спільноти. Тому не дивно, що проф. Цяпка вже в 1949 році бере участь, як один з членів основників у творенні Об'єднаних Українців в Америці „Самопоміч" в Ню Йорку. Він завжди брав участь у всіх конгресах УККА і глибоко переживав громадські непорозуміння, а найглибше вдарив його розкол у громаді 1980 року, який не зліквідувався до його смерти. Його суспільна праця сприяла суспільному мирові а не розбратові. Тому надіявся, що постання незалежної української держави об'єднає нас усіх у підтримці того сегменту державотворення, яким є дипломатичні представництва України на закордонні. Тому всіма силами підтримував акцію допомоги амбасади України у Вашінгтоні і генеральному консулятові України в Ню Йорку. Професор знав, що наша повинність є подбати про приміщення місії України в ООН. Він надіявся, що цей важливий момент вкінці з'єднає нас. На жаль, повного об'єднання громади не діждався до своєї смерти.

Велика громда відпровадила на вічний Божий спочинок доброго сина українського народу та молила Всевишнього прийняти його душу у свої небесні хороми, щоби і надалі молив Небесного отця про добру долю для його життєвої мрії — для самостійної української держави і його богомільного народу.

Д-р Степан Ворох

Св. п. М. Цяпка

Св. п. А. Оборонів-Гендерсон

Смерть Анни Оборонів-Гендерсон (9-го серпня 1994 року) була дошкульним ударом не тільки для її матері Тані Носко-Оборонів, чоловіка Джана, дітей та ближчої й дальшої родини, але й для цілої української спільноти Монтреалю, Квебеку й узагалі. Йшлося про відхід із цього світу не тільки зразкової доні, матері й дружини, але й про небуденного педагога, мистця з Божої ласки, творчу й працьовиту юдину, що присвятила багато уваги трипільській культурі й збирала матеріял для докторської дисертації на тему Трипілля.

В 1984 році Президія Української Могилянсько-Мазепинської Академії Наук — УММАН нагородила мисткиню „почесною грамотою признання" не тільки за теоретично-наукове вивчення проблем трипільської культури, але й за мистецьке наслідування її пам'яток — мисок, тарілок, горщиків, збанків, писанок.

Тут доречно згадати, що покійна Анна, виставляючи свої твори на прилюдних експозиціях, відмовлялася продавати їх зацікавленим покупцям, хоч деякі з них (передусім українці) радо збирали б свої приватні збірки стилізовано-відтвореними зразками трипільської культури. Її багата колекція зберігається в родині й була показана в цілому на плянованій виставі в майбутньому. На нашу думку, крім Канади й замор'я взагалі треба б подбати про вистави в Україні, щоб ознайомити широкі кола мистецьких споживачів і любителів старовини з творами української діяспори.

Коли йде про Анну Оборонів-Гендерсон, то її мистецькі інтереси, можна сказати, „родинні". Її дід Петро Васильович Носко був видатний український мистець-портретист, а при цьому ілюстратор Шевченкового „Кобзаря" (1927 р.). Аяна була добре ознайомлена з оригіналами діда в колекції Тані Носко-Оборонів у Ляшіні, включно з своїм портретом у цій колекції. Вона брала участь у виданні Шевченкових ілюстрацій до „Кобзаря" в серії „біо-бібліографії" УММ АН у Канаді (Ляшін 1985 р.). Її мрією було поїхати на Україну, щоб вклонитися дідовим тлінним останкам у Києві й постудіювати трипільську культуру в музеях і археологічних збірках. На жаль, цей плян не здійснився й єдино мистецька спадщина свідчитиме про її зацікавлення Україною та її стародавньою культурою.

Яр. Рудницький